

Tutkimushallinnon tietovirtojen ja tutkimustietovarannon ohjausryhmä

Kokous 1.11.2021

Aika: maanantaina 1.11.2021 klo 12–14

Paikka: Zoom-etäkokoushuone

Läsnä:

- Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
- Ulla-Maija Forsberg, Tieteellisten seurain valtuuskunta
- Tuula Hämäläinen, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- Juha Herrala, Tampereen yliopisto
- Nina Hyvönen, Kansalliskirjasto
- Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulu
- Mira Juppi, Savonia ammattikorkeakoulu
- Matti Kajaste, opetus- ja kulttuuriministeriö ESTE
- Pekka Karhula, Helsingin yliopisto
- Anna-Kaarina Linna, Turun yliopisto
- Aila Louhelainen, Oulun yliopisto
- Anssi Mälkki, Helsingin yliopisto
- Johanna Moisio, Tieteentekijöiden liitto ESTE
- Petri Mäntysaari, Hanken Svenska handelshögskolan
- Susanna Nykyri, Tampereen yliopisto
- Soile Ollila, Business Finland
- Sari Laaksonen, LAB-ammattikorkeakoulu
- Mari Riipinen, Turun yliopisto
- Tomi Rosti, Itä-Suomen yliopisto
- Leena Huiku, Aalto-yliopisto
- Janne Salminen, Hämeen ammattikorkeakoulu
- Kalle-Antti Suominen, Turun yliopisto
- Liisa Suvikumpu, Säätiot ja rahastot ry
- Laura Taajamaa, Suomen Akatemia
- Hanna-Mari Puuska, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy, sihteeri
- Walter Rydman, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Tiina Strengell, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Joonas Nikkanen, CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy

Asialista

1. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen

- Jukka Haapamäki avasi kokouksen klo 12.
- Lisättiin asialistaan edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen.

2. Kokouksen avaus ja työjärjestyksen hyväksyminen, [Liite 0](#)

- Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja

3. [Tiedejatutkimus.fi](#)-portaalin kehityksen ajankohtaiset, [Liite 1](#)

- Strengell esitteli asian liitteen mukaisesti.
- Käytiin keskustelua kehityksen ajankohtaisista asioista:
 - Kysyttiin, mikä on oikeudellinen peruste tutkijoiden tietojen siirtoon.
 - Todettiin, että käsittelyperusteena on tuleva laki tutkimustietovarannosta.
 - Kysyttiin, onko tutkimusaineistojen ja infrojen tekijyyystyyppejä otettu huomioon tutkimustietovarannossa.
 - Kerrottiin, että tutkimusaineistojen tekijöiden rooleista on keskusteltu ja tällä hetkellä näytetään 5 eri roolia samoin kuin Metaxissa.
 - Mainittiin, että avoimen tieteen seurannan työryhmässä ehdottamassa seurantamallissa varaudutaan käyttämään tutkimustietovarantoa tietolähteenä. Kysyttiin, onko TSV:lla mahdollisuutta tiedon hyödyntämiseen rajapinnastavai onko sille jotain esteitä. TSV toteuttaa seurantaa ja organisaatiotasosta tietoa on tarkoitus käyttää analyysin pohjana.
 - Todettiin, että organisaatiotasoisesta tiedon käyttämiseen ei ole esteitä ja Tiedejatutkimus.fi-portaali on ollut myös esillä mahdollisena julkaisualustana tiedoille. Haaste tietojen hyödyntämiseen on tietopohjan riittämättömyys erityisesti aineistojen ja infrojen osalta.
 - Kysyttiin, kuinka määritellään tutkimustoimijat rajapinnan käyttöoikeuksia määriteltäessä. Esimerkiksi tutkijat ja opettajat ja opettajat eivät ole hallituksen esityksessä määriteltyjä tutkimustoimijoita.
 - Todettiin, että koneluettavien rajapintojen avulla eri organisaatioiden järjestelmät keskustelevat keskenään, jolloin tutkimustoimija ja tietojen hyödyntäjä on organisaatio, ei yksittäinen henkilö.

- Kommentoitiin, että tietojen tuottaminen toimittaminen muiden kuin julkaisujen osalta on toistaiseksi vähäistä ja organisaatiot ovat hyvin eri tasolla tietojen toimittamisessa. Kysyttiin, miksi ajatuksena on siitä huolimatta käyttää avoimen tieteen seurannassa näitä tietoja?
 - Kerrottiin, että avoimen tieteen seurantaryhmässä tästä on ollut keskustelua ja todettu, että indikaattoreilla seurataan nimenomaan organisaatioiden valmiuksia ja seuranta toimii myös kannustimena lisätä valmiutta tietojen tuottamiseen. Lisäksi seuranta on etupainotteista ja motivoi organisaatioita tutkimustietovarannon kehittämiseen.

4. Tietomallimuutokset, [Liite 2](#)

- Strengell esitteli asian liitteen mukaisesti.
- **Tietomallin muutokset tutkimusaineistoihin ja tutkimusuutisiin hyväksyttiin esityksen mukaisesti.**
- Käytiin keskustelua tietomallimuutoksista:
 - Kysyttiin, minkä tyyppistä kansallista yhteistyön voisi olla, jotta tietojen tuottamista ja ohjeistusta saataisiin edistettyä myös mm. tutkimusaineistojen osalta? Voisko määrittelytyötä edistää työryhmissä?
 - Työryhmäajatus sai kannatusta. Se helpottaisi ja yhtenäistäisi määrittelytyötä organisaatioissa ja niiden omissa järjestelmissä.
 - Kerrottiin, että tutkimusaineistojen osalta CSC:llä on tunnistettu tilanne ja luotu Fairdata-verkosto yhteistyöhön ja organisaatioiden osallistamiseen.
 - Kysyttiin, onko aineistojen osalta keskusteltu vastaavasta käsikirjamallista kuin julkaisutiedonkeruussa?
 - Vastattiin, ettei ole keskusteltu, mutta on relevantti kysymys. Yhdenmukainen kuva olisi tarpeen ja jossain vaiheessa olisi hyvä miettiä organisaatioiden tasolla. Tutkimusaineistot eroavat kuitenkin julkaisuista siten, että julkaisut rahoitusmallissa ja OKM:llä muitakin tarpeita niille. Tärkeä aihe kuitenkin edistettäväksi. On ajateltu toimia siten, että ensin luodaan näyttämisen paikkoja ja sen jälkeen luodaan polkua tarkemmaksi.
 - Käsikirja voi olla vielä hiukan haastava, koska alue on vasta kehittyvä. Jatketaan keskustelua aiheesta tulevilla kokouksilla.

5. Erillislain tilanne

- Haapamäki kertoi erillislain tilanteesta.
- Laki esiteltiin eduskunnalle tiistaina 19.10. ja se lähetettiin eteenpäin sivistysvaliokunnalle. Sivistysvaliokunnan ensimmäinen käsittely on 9.11.
- Lakiesitys sai eduskunnassa hyvän vastaanoton ja puheenvuoroissa nostettiin esille tiedon jakamisen näkökulmaa. Ministerin esittelyssä verrattiin tutkimustietovarantoa vanhanajan kirjaston kortistoon.

6. Tutkijan tiedot -kokonaisuus, [Liite 4](#)

- Nikkanen esitteli tutkijan tiedot –kokonaisuuden liitteen 4 mukaisesti.
- Käytiin keskustelua tutkijan tiedoista:
 - Nostettiin esille, että ORCIDin osalta on hyvä kiinnittää huomio siihen, että tutkija voi esittää profiilissaan esim. työsuhteen, jota ei ole. Luottamusperiaate oltava taustalla, mutta hyvä muistaa, että tietolähteiden joukko on hyvin heterogeeninen. Nostettiin esiin myös se, että ORCIDissa on kaatoluokka ”Muut”. Ei pitäisi olla liian isoja kaatoluokkia.
 - Tiedon lähteen validoinnin tasoon liittyen tarkennettiin, että asiasta puhuttu tutkijoiden tietojen työryhmässä ja mietitty, miten tutkijoita voidaan motivoida.
 - Tiedejatutkimus.fi –portaalissa/Tutkijan tiedot -palvelussa on myös näkyvissä, onko tieto tullut organisaatiosta vai ORCIDista.
 - Myös työkalussa on hyvä esittää tutkijalle, kuinka hän valitsee tiedot esitettävän. Suositellaan priorisoitavan organisaatiosta tulleita tietoja ORCIDista tulleiden sijaan.
 - Kun tietoa tulee ORCIDista ja organisaatioiden omista järjestelmistä, tietojen välillä voi olla ristiriitaa. Kysyttiin, miten ristiriidat hoidetaan?
 - Ristiriitojen selvittäminen on tutkijoiden vastuulla eli tutkija valitsee tiedot, jotka näytetään. Tiedot voivat olla vanhentuneita ja tällöin tutkijan vastuu korostuu.
 - Nostettiin esiin myös, että tieto muuttuu koko ajan eli kun kerran tuo ORCIDista, vuoden päästä tieto voi olla jo vanhentunut. Onko päivitys tutkijan vastuulla ja miten tuo tapahtuu?
 - Tätä on mietitty siten, että työkalussa annetaan lupa siten, ettei uusia tietoja tarvitsisi valita erikseen. Voi siis valita, että näytetään automaattisesti kaikki uudet tiedot, tai vaihtoehtoisesti päivittää käsin.

Aikataulu

- Esitely aikataulu on alustava ja riippuu mm. erillislaista.
- Keskustelua:
 - Kysyttiin, mahdollistaako erillislaki tiedon siirtämisen. Onko tutkimustoimijalla oikeus siirtää tutkijan henkilötietoja? Edellyttää suostumusta tai sitä, että on välttämätöntä.
 - Tietosuoja-asetuksessa on perusteet, joiden perusteella tietoja voidaan siirtää, mm. suostumus tai että asiasta on säädetty lailla. Erillislaki antaa siis mahdollisuuden tutkijoiden tietojen siirtoon tutkimustietovarantoon, mutta sen lisäksi kysytään vielä tutkijoiden suostumus siihen, mitä tutkija haluaa näyttää ja mitä haluaa siirtää eteenpäin. Tietosuojalainsäädäntö edellyttää säätämistä lailla. Erillislaki on salliva laki, eikä velvoita organisaatiota, mutta mahdollistaa tiedonsiirron.

Tutkijan tietojen siirto organisaatioista –tilaisuus

- Keskustelua:
 - Nostettiin esiin, että kun työkalu otetaan alkusyksystä 2022 käyttöön ja tutkijat menevät katsomaan, mitä tietoja itsestä on saatavilla, kaikkien organisaatioiden tiedot olisi hyvä olla käytössä. Palvelun käyttöönoton kannalta on siis ratkaisevaa, että kaikki organisaatiot olisi mukana tiedonsiirron testauksessa ja tuotantoon viennissä.
 - Jos siirtoja aletaan edistämään vasta syksyllä, tutkijat ovat eriarvoisessa asemassa, jos tiedot puuttuvat.

7. Katsaus kansainväliseen kehitykseen

- Johdantona kerrottiin, että kansainvälistä kehitystä on seurattu projektin edetessä, mutta täysin samanlaista hanketta ei ole löytynyt, joten tutkimustietovaranto on toiminut edelläkävijän roolissa.
- Nikkanen esitteli kansallisia tutkimusportaaleja liitteen 5 mukaan.
 - Ambitiotasot järjestelmien suhteen vaihtelevat paljon. Perustoiminnallisuutta löytyy jonkin verran, mutta esim. semanttista hakua ei muualla ole toteutettu.
- Keskustelua:
 - Kommentoitiin, että nykytilanne Tanskassa näyttäytyy erikoisena pompahduksena taaksepäin kansallisessa kehittämisessä. Tämä on kuitenkin väliaikainen vaihe, koska Tanskan Forskningsdatabasille ollaan rakentamassa korvaajaa. Tarkempaa tietoa ei vielä tässä vaiheessa ole.
 - Minkä vuoksi Tanskassa tehtiin niin kuin tehtiin? Suomessa emme tiedä taustasyitä, mutta tulossa on palaveri tanskalaisten kanssa, jolloin asiaa voidaan tiedustella. Nyt on tiedossa, että korvaajaa etsitään äkillisesti kadonneen järjestelmän tilalle. Tanskassa on käytössä Pure-järjestelmä kaikilla yliopistoilla.
 - Palataan aihepiireihin myöhemmissä kokouksissa.

8. Muut asiat

- Ei muita asioita

9. Seuraavat kokoukset

- Seuraava kokous on 9.12.2021

Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.

